

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. Drik til maten til Fylke: Hordaland
Kvardags.
Tilleggsspørsmål nr. Herad: Etne
Nr. 28
Emne: Bygdelag: Etne
Oppskr. av: Öystein Grönstad Gard:
75 år.
(adresse): Etne G.nr. Br.nr.

- A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Egen røynsle.
B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Mjök.

I) Bruken av melk i husholdningen har undergått nokså stor forandring i min erindringstid. Det første jeg husker var det praktisk ikke brukt nysilt melk i husholdet. For der første var de økonomiske forhold så små, at folk hadde ikke råd til å bruke nysilt melk. En var nødt til å ta fløyten å bruke til smör, for smöret var en av de varer som det kunde fåes kontanter for. Desuten hadde ikke folk nogen sers tro på nytten av å drikke nysilt melk. Ungdom som fik nysilt melk blev ikke sterke folk sagdes det. Men frem i gjennem tiderne er det nok blitbrukt noget mere nysilt melk i husholdet, men fremdeles er de økonomiske forhold hos den overveiende del av småbrukerne sådan, at de simpelthen ikke har råd til å bruke nysilt melk. Med hensyn til skummet melk, så er det også forandring i anvendelsen. För meierierne kom omkring 1890 bruktes den skummede melk som sur melk og det var sikkert det sundeste. Sur melk var för det mest almindelig brukte drikke til maten. Men efter at meieriene kom så er det mindre surmelk og den skummede melk brukes ofte usyret eller halvsyret, så på denne måte er melken dårligere nu end för i tiden, men så brukes det jo mere suppe

2

til maten nu end för.

2) Båte i tidligere tid og i nutiden brukes ikke så lite melk (skummet) til å drikke utenom måltiderne (til tørstedrikke).

3) Ved siden av melk har en saup, myse, mysmörblanding o.a. og av dette har bruken minnet etterhvert, således er f.eks. mysmör og mysmörblanding^{er} kommet helt av mote.

Öl.

4) Öl har vert lite brukt etterat jeg husker. Efter det eldre folk har fortalt meg så bruktes nokså meget hjemmebrygget öl för i tiden, men det ser ut för, at det minnet av med öllet efter omkring 1850 årene. Det var nok nokså almindelig at det blev brygget til jul, til påske og til slåtten. Når det bryggedes, så tokes först en passende posjon sterk öl og efterpå en större del med tyndt öl (tørstedrikke). Det blev nok altid laget en hel del tyndt öl hver gang det blev brygget. Efter omkring 1870 årene har det ikke vert brukt noget væsentlig med öl til daglig her i herredet. I den senere tid har det vert laget en del surogatöl av foskjellig slag, og det treffer fremdeles at folk brygger öl til bryllupper o l.

Kaffe.

5) Kaffe har vert drukket sålenge jeg kan huske og når kaffedrikking begyndte kjenner jeg ikke til.

6) Kaffe har vert brukt til kvardagsdrik sålenge jeg husker.

7) Bruken av kaffe har öket væsentlig med årene, det første jeg husker var det gjerne kaffe til frokost men ikke mere, men nu må en ha kaffe minst fire ganger for dagen dersom en idethele har kaffe da.

8) Det mest almindelige med lagning av kaffe, er, at en lar vatnet först få et opkok, så haes den malne kaffe ned på kjelen og det får et nyt opkok. (snarkokt og harkokt er best).

Av og til kan det bli brukt trekkaffe, men det er ikke det vanlige. Klareskinn o l. er kjent men brukes meget lite her. Det kan nok forsøkes med å spå i kaffe-gruten, men noen brukbare tegler for å få et brukbart resultat har jeg ikke hørt. Spådommen refererer seg helst til vedkommendes talegaver og opfinnsomhet.

9) En har til alle tider sat pris på sukker til kaffe, men den lille sukkerrasjon gjør det vanskelig fortiden. når en har så har en brukt kandissukker. topsukker, raffinade og før i tiden svert ofte strøsukker i kaffe. I min ungdom sa en kanskje når en kom fra bryllup eller begravelse : Det var et storartet gjestebud, der var sukker i kaffe også der.

10) En vil helst ha flöite i kaffe, men av sparsomhets-hensyn får en ofte finne seg i å bruke bare melk. Ost i kaffe forekommer meg bekjent ikke, derimot er et vispet egg ganske brukbart i kaffe, og når husmoren mangler flöyte når det kommer besökende så går det godt med et vispet egg, men det bör helst vispes godt.

Te.

II) Te er brukt ytterst lite til kvardags og idethele meget lite. Te av heimlige planter brukes ikke.

Brennevin.

12) Til Kvardags har det ikke i almindelighet vært brukt brennevin. Men ved dugnader som Tåkedugnad, treskedugnad o l. så må det være en dram (eller flere) vis den som har dugnaden skal regnes for en brukbar vert.

Nvere drik.

13) Kjöpeöl, selters, brus m.m blir ikke så lite brukt, men ikke vanlig til kvardags.....

14
4 1957

9 9

